

אמונת חיים

גליון שבועי לתורה וחסידות שע"י מוסדות קראלי בארה"ק

גליון: פז ♦ ט באב

שב"ק דברים - חזון ♦ תשעד

דברות קודש כ"ק מרן רבינו שליט"א

אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן וגו' אחד עשר יום מחורב וגו' והיה בארבעים שנה בעשתי עשר חודש באחד לחודש דיבר משה אל בני ישראל, ככל אשר צוה ה' אותו אליהם.

באלו הפסוקים הק' יש לדקדק בהם כמה דיקדוקים, בראשונה באומרו "אלה" הדברים וגו', ולא אמר ו'אלה וכו', וידוע מה שאמרו חז"ל (בב"ר) שכל מקום שנאמר אלה פוסל את הראשונים "ו'אלה" (עם ו') מוסיף על הראשונים, ואם כן יש לשאול כאן איזה הוא הדבר שפסל כאן באומרו "אלה" הדברים.

ובאור החיים הק' כתב בדרך רמז ש"אלה" מיעט את הקודם, על דרך מה שאמרו בגמרא (יומא יט) אמר רבא "ודיברת במ" ולא בדברים בטלים, ומכאן שאסור לדבר זולת בדברי תורה ויראה והודיע הכתוב כי משה רבינו ע"ה, רק אלה הדברים אשר דיבר כל ימיו מעצמו, לבד הדברים אשר צוה מהשם לדבר, הא למדת שקיים "ודיברת במ" ודבריו אלה שאמר בחומש דברים, כל רואה יעיד כי כולם דברי תורה וחכמה ומוסר הם נאמרים.

(פירוש שהדברים האלה האמורים בחומש דברים, שהם כולם דברי תורה ויראה, הם כל הדברים שהיה משה מדבר כל ימיו מעצמו, כי גם כשהיה אומר דברים זולת מה שאמר בציווי מפי השכינה, לא היה מדבר כל ימיו מעצמו, כי גם כשהיה אומר דברים זולת מה שאמר בציווי מפי השכינה לא היה מדבר אלא דברי תורה, זה שאמר הכתוב "אלה" לפי שדברים האלה שאמר כאן במשנה תורה, אמר מפי עצמו, ואינם כשאר הספרים, אלא שלפי הרמז הפסוק בא להודיענו מעלה משה רבנו, שגם כל ימיו כשדיבר דברי עצמו, לא היה זה אלא בדברי תורה)

וכן בספר מאור החיים כתב בשם רבינו האור החיים הק' שאמר על הפסוק זה, "אלה הדברים" זה שאמר הכתוב "ודיברת במ" כשאתה רוצה לדבר, תדבר מהתורה משום שנאמר בה "ודיברת במ" כלומר בתורה, וכך היה משה עושה שכל הדיבורים שלו אינם אלא משל תורה, זה שאמר אלה הדברים אשר דיבר משה ולא אחרים ע"כ.

והנה בספ"ק תפארת שלמה (להרה"ק ר' שלמה מראדומסק זי"ע) הביא דברי האור החיים הנ"ל וכתב עליו שיש להפליא הלא משה רבינו ע"ה בן שמונים שנה היה קודם שקיבל התורה ומלך בארץ כוש ימים רבים, ואיך כל ימיו לא דיבר רק דברי תורה, אך הנה זה הוא ענין שסוד הוא הדבר ליראי השם ולחושבי שמו, שאע"פ שעוסקים ומדברים בדברי עולם הזה, מ"מ מחשבתם קשורה ודבוקה בהשם יתברך ב"ה כל הימים וכל דבריהם בקדושה, וכמו שידענו מזה בדברי איש האלוקי הבעש"ט זי"ע שדיבר עם תלמידיו סיפורי מעשיות מענייני עוה"ז והמה דברים גבוהים ברום עולם, זה הוא המבואר בגמרא שאמרו עליו על רב שלא שח שיחה בטילה כל ימיו ואיך אפשר זה אך לפי הנ"ל ניחא עכ"ל.

נמצא שיש חילוק בין דברי תורה שמדברים בגלוי גם במעשה של הדיבור ובין מחשבה שהוא מעצמו דברי תורה ובין שמדברים בדברי עולם הזה אבל מחשבתם קשורה ודבוקה בהשם כל הימים וכל דבריהם בקדושה וכמו שהבעש"ט סיפר מעשיות מעוה"ז והמה דברים קדושים גבוהים ברום עולם, זה עשה משה כשמלך בכוש וכן רב שלא שחו שיחה בטילה מעולם.

דברי אלוקים חיים

ה' אלוקינו דבר אלינו בחורב לאמר רב לכם שבת בהר הזה (א')- (ו). בחורב ציונה עליכם ה', שלא תראו כל מניעה והפרעה כהר שאי אפשר לעבור מעליו, כי אם תתגברו על כל המניעות בעבודת-הבורא, כאילו היה זה חוט-השערה.

מאור ושמש

ה' אלוקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים ויברך אתכם וגו'. (יא, א) פירש"י ז' משלי וכו'.

מצאתי כתוב בקונטרסי האר"י הק' זי"ע, משה בגימטריא אל שדי, (ו-א-ל שדי במילואו, כך, אל"ף למ"ד ש"ן דל"ת יו"ד, עולה אלף, זהו משלי, הרי שברכם בכל לבבו ובכל נפשו, בכל מה שנכלל בשמו, כן ראוי להאדם לאהוב את ישראל בגופו ונפשו ומאודו.

של"ה הק'

איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם הבו לכם אנשים חכמים ונבונים וידעים לשבטיכם ואשימם בראשיכם (א, יב)

דהנה שכנית עחינו דיברה מתוך גרונו של משה, והיא שאלה "איכה אשה לבד" עלי ועל צווארי את כובד טרחכם ומשאכם וריבכם זולת באם הבו לכם" אנשים חכמים נבונים וידועים לשבטיכם המושפעים עם חכמה בינה ודעת להמשיך לסטרא דימינא ושמאלה של המדות והצדיקים יהיו גדיפין דילה להטות שכמם לסבול ולהקל את יוגונה "ואשימם בראשיכם".

והגם שצדיקים כאלו יהיו בשפל המצב בעת הגלות, דדי לו לעבד להיות כרבו, שעל כך רמ"ז הקב"ה ללבנה בשעה שאמר לה זיל"י צדיקיים ליקרי על שמך יעקב הקטן וכו' דהיינו כי עכשיו בזמן הגלות זיל"י שהוא מלשון זול"ל (ביליג), כענין זיל"י ליה מילתא באשר צדיקים אלו העתידים ליקרי על שמך יהיו נמי זול"ים מאוד בערכם בעיני המון העם, וד"ל אבל לעתיד לבוא במילוי פגימות הלבנה ישימו אותם בראשיכם מתוך פאר ויקר.

כ"ק אדמו"ר זי"ע ע"ב חוקי חיים משומרי אמונים

ואצוה את שפטיכם בעת ההיא. שמע בין אחיכם (א' ט"ז).

"בעת ההיא", בעת הנוכחית, יש לשמוע את טענות בעלי-הדין, כדי להוציא משפט צדק. ברם, לעתיד לבוא, בימות המשיח, אפשר יהיה להוציא משפט צדק רק על-פי חוש הריח בלבד, ככתוב, ו"הריחו ביראת ה'" - ואמרו חכמינו: "דמורח ודאין".

קדושת לוי

לא תכירו פנים במשפט. (א' י"ז)

יש לפרש דהנה איתא באבות (א' ה') דכשיבוא בעלי דינין לפניך יהיו בעיניך כרשעים וכשיצאו ממך יהיו בעיניך כצדיקים שקבלו עליהן את הדין. ואמרו חז"ל (מגילה כ"ח.) דאסור להסתכל בצלם דמות רשע. זה שאמר לא תכירו פנים במשפט, שלא יסתכלו בפני בעלי הדין כיון שהם אז כרשעים, אבל רק במשפט, דווקא בעת המשפט, משא"כ לאחר שקבלו עליהם את הדין המה כצדיקים.

אגרא דכלה

ויטב בעיני הדבר (א. כג)

הנה צריך להבין, אם הוטב בעיני משה דבריהם למה הזכיר זאת בתוכחה, אלא שמשם התכוון בזה לומר ולהוכיחם בואו וראו כמה גדול החטא שלכם שגם פגם בנפשי, כי לולי כן בלתי אפשרי שדבר זה ימצא חן בעיני מאחר שהיה נגד רצון ד', אבל הפגם שלכם נגע גם בי, בהיותי מנהיגכם, והסכמתי לדבריהם, אין איפוא חטא יותר גדול מזה (שפת אמת)

וחצרות, צמחלקתו של קרת, ודי זהב, הוכיחן על העגל שעשו כענין
 רוב זהב שהיה להם. (רש"י)

וקשה הלא מעשה העגל היה קודם למעשה קרח ולמה הקדים את
 המאוחר. ונראה דהנה מביא רש"י בפרשת יתרו שאמר משה לפני
 הקב"ה מפני מה אתה רוצה לענוש את ישראל על שעבדו ע"ז
 במעשה העגל, והלא אמרת אנכי ה' אלוקיך ולא יהיה לך בלשון
 יחיד, לי צוית ולא להם, ובזה עלה לו ללמד זכות על ישראל להצילם
 מכליון. והנה קרח אמר כי כל העדה כולם קדושים, ופירש רש"י
 שכולם שמעו מפי הגבורה אנכי ולא יהיה לך, כלומר שלא למשה
 בלבד נאמרו הדברים. זה כוונת הכתוב, וחצרות שהוכיחן על
 מעשה קרח, וממעשה קרח נתעורר חטא די זהב של העגל,
 שאז נתבטלה הצדקתו של משה שלא להם נאמר הדיבור של
 אנכי ולא יהיה לך כי אם למשה בלבד, שהרי קרח ועדתו
 אמרו שלכולם אמר השי"ת את הדיבורים האלה.

חנוכת התורה

ואקח את ראשי שבטיכם אנשים חכמים וגו'. (א' . ט"ו)

לכאורה קשה הלא משה רבינו ע"ה רצה בזה להגיד להם תוכחה,
 ומה לו לספר ענין מינוי הדיינים בפרי פרטיו. ונראה שזהו הקדמה
 לענין חטא המרגלים שהזכיר לאחרי זה, כי אמרו חז"ל בספרי ורש"י
 מביא את הדברים בפרשת שופטים על הפסוק צדק צדק תרדוף
 למען תחיה וירשת את הארץ, כדאי הוא מינוי הדיינים הכשרים
 להחיות את ישראל ולהושיבן על אדמתן. ולזה אמר להם משה
 שבחר דיינים אנשים כפירוש רש"י צדיקים, ומכח זכות מינוי דיינים
 כשרים היה ראוי שיתקרב זמן כניסתם לארץ, אך הם חטאו בחטא
 המרגלים ונתאחרו במדבר ארבעים שנה.

פנים יפות

וטפכם אשר אמרתם לבז יהיה ובניכם אשר לא ידעו וגו' המה
 יבאו שמה ולהם אתננה והם יירשוהו. (א' . ל"ט)

קשה למה כפל ואמר ולהם אתננה והם יירשוהו. ונראה דהנה איתא
 בבבא בתרא (דף קי"ז) דשינה הכתוב נחלת א"י מכל הנחלות
 שבתורה שכל הנחלות החיים יורשים את המתים וכאן המתים
 יורשים את החיים, כי אחר שבאי הארץ נחלו את נחלתן, חזרו
 הנחלות לשמות מטות אבותם. ואחר כך נתחלקו בשווה. זה שאמר
 הכתוב, שהבנים המה יבאו שמה ולהם אתננה, ואחר כן חזר לדבר
 על אודות המתים הנזכרים למעלה, והם יירשוהו, שהם יירשו את
 הנחלות מבניהם אלו באי הארץ.

באר מים חיים

כי ה' אלוקיך ברכך בכל מעשה ידך ידע לכתך את המדבר
 הגדול הזה ארבעים שנה ה' אלוקיך עמך לא חסרת דבר. (ב' . ז')

לכאורה סיפא דקרא הוא כפל הענין של רישא דקרא. ונראה דהנה
 אמרו חז"ל דאין ישראל נזונין אלא בזכות האמונה, וביארו
 המפרשים דכל התורה כיון שניתנה ע"י שליח זה משה, על כן אין
 בזה משום בל תלין כי השוכר את הפועל ע"י שליח אינו עובר בבל
 תלין, ולכן שכר מצוה בהאי עלמא ליכא (קידושין ל"ט:), אבל אנכי
 ולא יהיה לך שמפי הגבורה בעצמו שמענו ולא ע"י שליח (שם לא.),
 יש בזה משום בל תלין, ולכן שכר האמונה בהאי עלמא הוא. זה
 שאמר הכתוב, כי ה' אלוקיך ברכך בכל מעשה ידך וגו', וכל כך למה,
 משום שה' אלוקיך עמך, שקיימת מצות אנכי ולא יהיה לך ואמונת
 אלוקיך היתה תמיד עמך, על כן לא חסרת דבר, כי בזכות האמונה
 ניזון האדם.

אמרי יצחק

ואפילו עצבון של עבירות אסור
 להתעצב בשבת, באשר יש לנו קבלה
 מפי צדיקים כי שמחה של שבת יותר
 מועיל מבכיה ודמעות של חול.

שולחן הטהור

המשך דברות קודש מעמ' א'

ולפי ענ"ד נראה לומר שמכל מקום יש חילוק גדול בין אם
 עוסקים בתורה עצמה בדיבור ובמחשבה קדושה וטהורה לבין
 שהם עוסקים ומדברים מעניני עוה"ז אף שמחשבתם קשורה
 ודבוקה בהשם יתברך והמה דברים גבוהים ברוב עולם, ולכן
 אפשר לומר שזאת מה שאמר הכתוב "אלה הדברים" ולא אמר
 ואלה (עם ו) כי אלה הדברים שדיבר משה עם כל ישראל היו
 בקדושה ובמחשבה קדושה, מכל מקום אין בזה לומר שזה ממש
 כדברי תורה הכתובה מפי ה' שניתנה מסיני תורה שבכתב
 ותורה שבעל פה, ולכן אמר "אלה", כלומר שזה פוסל הראשונות
 שדיבר משה בכוש.

ומוכן לכל בעל דעת שהדברים הק' שכתב התפארת שלמה,
 אינם שייכים לכל אחר ואחר רק ליחיד סגולה כמשה רבינו וכן
 על רב שכתוב עליו שכתוב עליו שלא שח שיחה בטילה מעולם
 וכדומה להם, אבל לאנשים פשוטים כערכינו ובפרט בדור שלנו
 שהוא דור יתום דוד של עיקבתא דמשיחא שאין לנו עסק
 בנסתרות וצריכין אנו להשתדל שיהיה דיבורינו כולם אך ורק
 בתורה בנגלה ובנסתר ורק לדבר דיבורים של קדושה ולא דברים
 בטלים, שרק להבעש"ט ותלמידיו הק' ניתנה רשות לזה
 להעלותם לרום עולם. וכדומה לזה כתב בספר התניא (עיין שם).

תשעת הימים

והנה אנו נמצאים בימי תשעת הימים, שממעטים בשמחה
 מפני החורבן הנורא שהיה בחורבן בית המקדש הראשונה
 והשניה ועוד הרבה צרות שנעשה והכל באו מאותם הימים שהיו
 אז, ועלינו לשוב בתשובה ונזכור מה שאמרו חז"ל שכל דור שלא
 נבנה בית המקדש בימיו כאילו נחרב בימיו ובירושלמי (יומא)
 מבואר ביתר תוקף שכתב שמעלה עליו הכתוב כאילו הוא
 החריבו ח"ו, ולכן עלינו לידע שהכל תלוי בנו ואין ישראל נגאלים
 אלא בתשובה שכן פסק הרמב"ם (בהלכות תשובה פרק ז) וכל
 אחד מאיתנו יעשה קצת לצורך הענין להביא לימות המשיח
 וכמ"ש ברמז במה שכתוב כל ימי חיך להביא לימות המשיח
 "שבכל ימיו של אדם יעשה זאת לצורך הדבר הזה וכמ"ש האור
 החיים הק' בפרשת ראה (טז, ז) ויעזור ה' שנזכה להגאל בקרוב
 ממש ושיבנה בית המקדש במהרה בימינו ע"י משיח ה' שהוא
 יבנה את בית המקדש וכמ"ש הרמב"ם, ומתוך רחמים וחסדים
 מגולים נזכה לראות בית ה' בתפארתו אמן ואמן.

הליכות חיים

הלכות ערב תשעה באב

לימוד תורה בערב תשעה באב.

נהגו שלא ללמוד בערב תשעה באב מחצות ואילך כ"א בדברים
 המותרים בתשעה באב ולכן אם חל בשבת אין אומרים פרקי
 אבות, ובמ"ב מביא שיטת הט"ז שמפקפק מאוד על מניעת
 הלימוד בשבת וכו' ומסיק המ"ב דיש לסמוך ע"ז. אפשר ללמוד
 דברים המותרים כגון מדרש איכה, פירוש איכה, איוב, פרק אלו
 מגלחין במס' מועד קטן, אגדת החורבן במס' גיטין פרק הניזקין.

אכילה אחר סעודת המפסקת.

אם רוצה לאכול או לשתות אחר סעודה המפסקת יתנה לפני
 ברהמ"ז שאינו רוצה להתחיל בתענית עד השקיעה ויאמר
 בפירוש בפיו ואין מספיק שיכוון בלב.

לטייל בערב תשעה באב.

הרמ"א כותב נהגו שלא לטייל ערב תשעה באב.

מתא

הרב גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א מח"ס גם אני אודך

בענימות חיים

כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה

כששמע זאת הרבי, פרץ בבכי מר – ואמר כלפי שמיא: רבונו של עולם, ראה כמה מוכנים הורי החתן והכלה לעכב את החתונה כדי שימצאו דירה עבור צאצאיהם, והם מוכנים אפילו "דירה קטנה", אבל העיקר שיהא להם דירה, ואתה מתי תמחר ותחיש את בנין ביתך הגדול והקדוש.

*

בשנת תר"צ נסע הרה"ק בעל 'מנחת אלעזר' ז"ע לארץ-הקודש מתוך כוונה להיפגש עם הסבא קדישא הגה"ק רבי שלמה אליעזר אליפנדרי ז"ע ולפעול למען ביאת משיח וגאולת ישראל.

באחת השיחות שהתקיימו ביניהם [יום פסח שני], ביקש ה'מנחת אלעזר' ז"ע שלא יעמוד איש אתו בבית, כי רוצה לייחד את הדיבור עם הסבא קדישא לבד.

כמובן יצאו כולם, אך המקובל הגה"צ ר' אשר זעליג מרגליות זצ"ל אמר, שעמד מאחורי הפרגוד ושמע ששאל ה'מנחת אלעזר' את הסבא קדישא: "אימתי קאתי מר?" והסבא קדישא הסתובב והראה על הקיר שמאחוריו ואמר: "הנה זה עומד..."

שאל ה'מנחת אלעזר' ז"ע: "מדוע הוא עומד 'אחר' כתלינו, ואינו נכנס?"

ענה לו הסבא קדישא: "מפני רשעים שבדור שעומדים בפתח ואינם נותנים לו לבוא."

בקול חנוק מבכי שאל ה'מנחת אלעזר' ז"ע: "האם גם אני נמנה בין המעכבים ח"ו...?"

כידוע מרעיש היה הרה"ק ה'ישמח משה' ז"ע עולם ומלואו על הגאולה שלימה. פעם שאל אותו נכדו ה'ייטב לב': "זידי, מדוע אתה מרעיש עולמות בענין זה יותר משאר הצדיקים?"

ענה ה'ישמח משה': "דע לך, שאינה דומה שמיעה לראיה. שאר הצדיקים שמעו על הבנין והחורבן, אולם אני ראיתם, ועדיין זוכרם". והמשיך ואמר: "כבר הייתי פעמיים בעולם הזה, בפעם הראשונה הייתי בין יוצאי מצרים, ובפעם השנייה הייתי ירמיה הנביא. ואני זוכר היטב כל דבר; אם יכניסוני אל הבית במצרים, אני אכיר את המצרי שהשאל לי כלי כסף וכלי זהב; ובמעמד הר סיני, לא זו בלבד שאני זוכרו לכל פרטיו, אלא אני אף זוכר מי עמד לצדי."

"בפעם השנייה התנבאתי על החורבן וראיתי בעיני את בית המקדש נחרב. אין אפוא כל פלא בכך שאני מיחל ומצפה בכליון עינים לבנינו מחדש!"

*

בתקופת חייו האחרונה, של הרה"ק הרמ"מ מלעלוב זיע"א כמה שבועות לפני הסתלקותו לשמי רום. יום אחד נכנס אליו אחד מאנשי שלומו שהיה לו חתן בביתו. ושאלו הרבי – מתי אתה מתכוון לערוך את חתונת בנך? השיב לו החסיד – סיכמתי עם המחותן שלי, שכל עוד שלא רוכשים דירה למגורים אפילו דירה קטנה, לא יקבעו את זמן החתונה, ועדיין לא מצאנו דירה, ולכן לא קבענו עדיין זמן לחתונה.

עובדות חיים

דינים וממשיכים שפע ברכה, "והמואבים" – שאין להם הכרע של דעת "קראו להם אימים" – כעסנים "שאין להם מוח להבין שכל דברי הצדיק עושה רשימות גדולות להמתיק כל הדינים.

אל יתהלל עשיר בעשרו (הפטרה - ירמיהו, ט פסוק כב)

חסיד אחד שמע פעם מרבו, "החזרה" הקדוש מלובלין, שאמר: "ה' מוריש ומעשיר (שמואל א' ב'ז) פירושו: ברגע אחד. שאלו החסיד: כיצד אפשר הדבר להיות ברגע אחד ה' מוריש ומעשיר?" אם האיש הוא עשיר באלף אלפים דינרי זהב ובעל נכסים רבים, איך אפשר שברגע אחד יאבד כל הונו? אמר לו "החזרה": תיסע לדרכך, ואתה תראה את אשר לפניך, נסע אותו חסיד לביתו, ובאמצע הדרך דר כומר אחד שהיה ממכיריו, ויהי בעברו דרך שם, התגבר עליו לפתע פתאום היצר הרע ויסיתו להמיר את דתו, רחמנא ליצלן, כאש בוערת תקפתו הקליפה, ונכנס לכומר ואמר לו שרוצה להמיר דתו, הכומר, הכומר, מאז ומקדם, לא האמין לו ואמר לו: שקר אתה דובר, ולא באת אלא להתל ב', והאיש השיב שאין בדעתו כלל לשחוק, אלא בדעתו באמת להמיר דת. אמר לו הכומר: בזאת תבחן, אם כוונתך באמת, תכתוב לי שטר מתנה על כל רכושך וכל אשר לך, מחמת היזק התאוה שהקליפה הכניסה בו הסכים לדברי הכומר וכתב לו כל רכושו בשטר מתנה גמורה וקיימת, ומיד כשמסר לכומר את הכתב, נתעורר משגיגו ורוח אחרת היתה עמו, ונתחרט בחרטה גמורה מה ראה על ככה להעלות על מחשבתו רעיון של כפירה, וברח תיכף מבית הכומר ואף השאיר בידו את שטר המתנה, ואמר: כדאי לי לאבד את כל הוני ולא לאבד חס ושלומו את נפשי ונשמת. ומכיון שהרגיש שצרה זו באה עליו בגלל שהרהר על דברי רבו בפירוש הפסוק "ה' מוריש ומעשיר", נמלך לנסוע מיד לרבי מלובלין. בא ללובלין, וסיפר לרבי את כל המאורע. אמר לו הרבי: עתה כבר תבין ודאי כי "ה' מוריש" ברגע אחד, כי ברגע נשארתי בעירום ובחוסר כל. אמר לו האיש: אבל עתה אני רוצה להבין גם את "ה' מעשיר" ברגע אחד. השיב הצדיק: תיסע לביתך, והשי"ת יעזור לך. נסע האיש לדרכו, וטרם הגיע לביתו ירדה אש מן השמים על בית הכומר ונשרף כל אשר לו, וגם שטר המתנה נשרף. חזרה העשירות של האיש למקומה ברגע אחד, ונתקיימו דברי "החזרה".

אלה הדברים (א. א) ברש"י: "לפי שהן דברי תוכחות... והזכירן ברמז מפני כבודן של ישראל". ידוע אשר הצדיקים של הדור הישן לא היו שבעי רצון מן המגידים והדורשים אשר הורגלו לפרט חטאי ישראל במדה מרובה. ומספרים שרבינו הקדוש סגורן של ישראל מבארדיטשוב ז"ע שמע פעם אחת דרשה כזו וכאשר גמר הדורש דבריו, הגביה הבארדיטשובער את ידיו הקדושות כלפי מעלה ואמר: רבש"ע אל תפן אל קטרוגו של הבעל-דרשן, הלא צרותיו מדברים מתוך פיו והם גרמו לו זאת, צריך הוא להשיא את בתו ועל ידי דרשות אלו מקוה לקבץ את הכסף הנדרש לזה, תן לו איפוא רבוש"ע, הסכום הנצרך לו ואז יחדל לפרט ולהתעסק בחטאי בניך..

ותשבו בקדש ימים רבים וגו' ונסב את הר שעיר ימים רבים ויאמר ה' אלי לאמר רב לכם סב את ההר הזה פנו לכם צפונה.

(א. מו). בתשעה באב תרע"ד פרצה מלחמת העולם הראשונה. רבים באו לבעלזא ובכו בכי מר על כי נקראו לצבא. אמר אז כ"ק מרן מהרי"ד מבעלזא ז"ע: מזה שצרה התחילה בתשעה באב הוא חושש מאוד שתימשך כבר עד ביאת גואל צדק. בשבת בסעודה שלישית אמר תורה על הפסוק: ותשבו בקדש ימים רבים וגו' ונסב את הר שעיר ימים רבים ויאמר ה' אלי לאמר רב לכם סוב את ההר הזה פנו לכם צפונה איתא במד"ר: "אמר לו ישראל, רבש"ע אביו מברכו על חרבך תחיה ואתה מסכים עמו ואומר לנו הצפינו עצמכם מפניו ולהיכן נברח וכו'. ד"א מהו צפונה א"ר יצחק, אמר הקב"ה המתינו עד עכשיו מלך המשיח יבוא ויקיים מה רב טובך" ע"כ. אמר בשם זקנו ז"ע שפירש: "קול ה' יחיל מדבר", המדבר מיחל שממה; ותשבו בקדש ימים רבים, אין ישיבה אלא לשון עיכוב, שאנו מתעכבים בגלות זמן רב,

רפאים יחשבו אף הם כענקים והמואבים יקראו להם אימים (ב, יא) מובא בספר היכל הברכה מקאמאראנא "שמעתי מאת הרה"ק ר' זאב וואלף בן המגיד הקדוש ר' יחיאל מיכל מזלאטשוב ז"ע - שאמר זאת בעת היותו במרחץ סמוך לעירנו. והייתי אצלו עם אבי זצ"ל על שבת קודש פרשת דברים", וכך דיבר בקדשו: "רפאים" – אלו הצדיקים רופאי נפשות, "יחשבו אף הם" אף וכעס שלהם יחשב כ"ענקים" מלשון הכתוב "הענק תעניק לו" (להלן טו, יד). כלומר, שהצדיקים, על ידי כעס שלהם לשם שמים, ממתיקים

ביאורי הפרשה

תוכחות משה

אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל (דברים, א, א)
במדרש מובא, כי משה הוכיח ואילף בינה את ישראל לפני שנפטר שלושים ושש תוכחות, כמנין "אלה", תוכחה אחת בכל יום. והואיל ומשה נפטר בז' באדר, בהכרח שהוא החל את תוכחותיו בראש חודש שבט.

ובספר מרפסין איגרי בפרשתנו הקשו, ח"ל: לדעות שסוברות כי אהרן הכהן נפטר בראש חודש שבט (ראה רלב"ג פרשת חוקת, שכוונת הכתוב: "בחודש החמישי באחד לחודש" היא לראש חודש שבט ולא לראש חודש אב, לפי שמונים מתשרי, ולא מניסן), כיצד משה הוכיח ולימד תורה את ישראל החל מראש חודש שבט, והלא הוא היה אבל על אחיו, ואבל, כידוע, אסור בדברי תורה, ? עכ"ל.

א) ותירץ שם אחי הג"ר אליעזר הכהן רבינוביץ שליט"א, ח"ל: בגמרא במסכת מועד קטן (דף כ"א ע"א), וכן נפסק בשולחן ערוך (יורה דעה סימן שפ"ה סעיף א'), מבואר, שאף שאבל אסור בתלמוד תורה, מכל מקום אם רבים צריכים לו ללמוד ממנו, מותר לו ללמד תורה.

זאת ועוד, מבואר שם ברמ"א, שגם ליחיד מותר לאבל להורות הלכה איסור והיתר, במקום שאין שם איש אחר שיעשה זאת במקומו.

אם כן משה אשר דיבר אל כל ישראל, ואין לך "רבים" גדול מזה, וגם לא היה שם איש אחר אשר יכול ללמד את בני ישראל במקומו, שוב ודאי שלא היה שום איסור להוכיח את בני ישראל וללמדם תורה אף בימי אבלותו. עכ"ל.

ב) עוד תירץ שם הרב אברהם חיון שליט"א, ח"ל: אמנם אבל אסור בדברי תורה, אך משה לא התעסק בדברי תורה, כי אם בדברי נבואה, שהרי קיבל את הדברים מהקב"ה וכתבם בספר. ומאחר ונביא שקיבל נבואה חייב לנבא את נבואתו, לא מצאנו שאבל נפטר מחיוב זה, ולכך משה רבינו הוכיח ולימד את ישראל גם בימי אבלותו על אהרן.

ג) עוד תירץ שם הרב יהודה רינגר שליט"א, ח"ל: יתכן, שמאחר שמשה רבינו ידע כי הוא הולך למות, ולא יהיה בידו מספיק זמן להוכיח את ישראל וללמדם תורה, להכינים לקראת הכניסה לארץ. לכך התחיל בתוכחה עוד בהיותו אבל כדי שלא להפסיד את העם מתוכחתו.

ד) לענ"ד י"ל בס"ד שדבריו של משה רבינו אל בני ישראל לא היו בגדר של לימוד תורה, אלא דברי תוכחה ומוסר, ולא מצאנו שאבל אסור בדברי תוכחה ומוסר. ואדרבה, מבואר בשולחן ערוך (יורה דעה סימן שפ"ד סעיף א'), שמתור לאבל ללמוד דברים המשברים את הלב.

ואף שכל דבריו של משה רבינו נכתבו אחר כך בתורה, מכל מקום כל זמן שלא נכתבו, אין הם דברי תורה, אלא דברי תוכחה ומוסר. ולכך היה מותר למשה לאמרם אף בימי אבלותו על אחיו אהרן.

ה) עוד י"ל בס"ד ב"ילקוט מעם לועז" מובא, שמשה פחד להוכיח את עם ישראל ורצה להימנע מכך, עד שבא הקב"ה וצויה עליו להוכיח את העם, וכמו שנאמר: "ככל אשר צווה ה'".

הרי שלמשה היה ציווי מיוחד מהקב"ה לומר לבני ישראל את דברי התוכחה. ולכך לא חשש משה לומר את הדברים גם בימי אבלותו על אהרן אחיו, מאחר שבהוראת שעה נצטווה להוכיח.

מאת הרה"ג ר' גמליאל הכהן בן הרה"ג אלחנן רבינוביץ שליט"א

בינה לעיתים

שבת חזון

מרגלא בפומי' דכ"ק מרן אדמו"ר מהר"ש מבאבוב זצוק"ל מדי שנה בשנה בימי בין המצרים, שצדיקים וחסידים מימי קדם הנהיגו בביתם שבערב שבת חזון ידליקו הנשים נרות שבת קצת מוקדם ממה שרגילים להדליק בכל ערב ש"ק, וטעמם ונימוקם עמהם – מה שמבואר בספרי קודש גודל מעלתה ומדרגתה של שבת זו, וע"כ מקבלין אותה במוקדם כדי להרבות ולהגדיל את היום הקדוש ולמעט מן האבילות של שבוע שחל בו ת"ב.

(פרי הכרם, באבוב).

הרה"ק הרבי ר' העניך מאלכסנדר זי"ע אמר, ששבת חזון הוא השבת הגדול מכל השבתות, וזאת ע"פ הידוע כי השבת משפיעה על כל השבוע, וגם מה שאירע בכל השבוע הוא מכח השבת; והנה הדרך הוא שאם יאשם הבן לאביו עד שצריך לגלות מאתו, אזי קודם שיגלה הבן מהאב, מחבקו ומנשקו ויבכו יחד האב והבן, ונפרדים אחד מחבירו דוקא על ידי בכי ונישוק, וכך נשאר כל אחד חקוק בלב חבירו ומחשבתם אדוקה זה בזה. וזוהי גדולת שבת זו, שבה נפרדו בני ישראל מבית אביהם מארץ ישראל.

איתא מהרבי מלובלין ז"ל ששבת זו שבת חזון, כל השבת כולה היא 'רעוא דרעוין', עת רצון

(לב שמחה, גור).

בספר 'תכלת מרדכי' (בערזאן) הביא ששמע בשם הרב הקדוש רבי אורי מסטרליסק זי"ע שאמר, שהתפלה בשבת חזון צריך ליזחר בה להתפלל בכוונה, כי היא מעלה את כל התפלות של השנה.

תשעה באב

צער החורבן והציפיה לגאולה

מובא בספר 'תנובות ברוך', כי בימי הגאון בעל 'מגלה עמוקות' זי"ע עשה חכם אחד שאלת חלום על קץ הפלאות, מתי יבא משיח, והשיבו לו מן השמים: "מישאל ואלצפן וסתרי" (שמות ו, כב). ובא החכם אל הגאון בעל 'מגלה עמוקות' שיפרש לו התשובה.

וכעס עליו הגאון זצ"ל ואמר לו: "איש אשר אינו מבין מה משיבין לו, האיך יעלה לבו לשאול שאלת חלום?!" ואמר הגאון בעל 'מגלה עמוקות' זי"ע שפירוש התשובה הוא, כי על זמן הקץ נאמר – "ליבא לפומא לא גליא" (מדרש תהלים ט), וזאת השיבו לו: מי-שאל ואל-צפן וסתרי – דהיינו, מי ישאל על דבר שהקדוש ברוך הוא צפנו והסתירו.

קינה ונהי – אולי יבוא המשיח

בכל שנה בליל תשעה באב, לא היה הרה"ק מלעלוב זי"ע ממחר להתחיל באמירת הקינות, באומרו 'אולי יבוא המשיח בזה הרגע ולא נצטרך לבכות עוד'.

וכשנתאחרה השעה ולא בא, היה גונח ונאנח אנחות שוברות לב ואומר: אוי לנו שעדיין לא בא הגואל, וישב ובכה שעות ארוכות על חורבן בית אלוקינו. וגם לא היה אומר הקינות 'בבית מדרשו' רק היה הולך ומסתתר בפאתי בית כנסת תימני שבשכונת 'בית ישראל' או בשטיבלאך של 'מאה שערים', והיה מסביר טעם מנהגו זה – כי איך יוכל יהודי לשבת בבית שלו בעוד שהבורא יתברך שמו אינו יושב בביתו.

מערכת אמנות חיים שע"י מוסדות קראלי בארה"ק לתרומות והנצחות ניתן לפנות לטל. 057-3118494 הארות והערות לתד. 3070 ב"ב דוא"ל 3118494@gmail.com

בְּלִיל זֶה יִבְכְּיוּן וַיִּלְלוּ בְּנֵי

הרינו להודיע

לקהל אנשי שלומינו הצמאים לדבר ד'

כי אי"ה לאחר אמירת הקינות

בליל תשעה באב

נזכה לשמוע מאת

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

דברי קינה ונהי

בהיכל ביהמ"ד הגדול

בבני ברק